

آیین نامه ایمنی انبارهای کالا

مصوب ۱۳۵۲/۰۶/۳۱ کمیسیون کشور مجلسین

تهیه و تنظیم:

خسرو آقاپور

رئیس اداره خدمات پشتیبانی مرکز آموزشی،

درمانی و تحقیقاتی امام رضا (ع)

۱۴۰۱/۰۴/۰۴

فصل اول - تعاریف و طبقه‌بندی انبارها

ماده ۱- انبار کالا به محلی اطلاق می‌گردد که یک یا چند نوع کالای بازرگانی یا محصولات صنعتی و یا مواد اولیه و یا فرآورده‌های دامی و کشاورزی در آن جا نگهداری می‌شود. کلیه انبارهای عمومی و انبارهای اختصاصی واحدهای صنعتی و بازرگانی و تولیدی اعم از بخش خصوصی و دولتی مشمول مقررات این آیین‌نامه خواهند بود. مکانی که دارای شرایط مندرج در این آیین‌نامه نباشد انبار محسوب نمی‌شود.

ماده ۲- انبارها بر حسب نوع کالایی که در آنها نگهداری می‌شود به چهار طبقه به شرح زیر تقسیم می‌گردد:

انبارهای ردیف ۱- برای نگهداری مواد و اجسامی که نمی‌سوزند مانند آهن آلات صنعتی و ساختمانی - انواع پروفیل‌های فلزی - مس و برنج - حبلی و آهن ورق - قطعات فلزی - ماشین آلات، موتور آلات بدون لاستیک و سوخت، انواع پیچ و مهره و میخ و سیمان و امثال آنها.

انبارهای ردیف ۲- برای نگهداری مواد خشک و ذغالی از قبیل چوب و تخته - انواع فیبر و سه‌لایه - کاغذ و مقوا - پنبه و پشم - غلات و حبوبات - و سایر فرآورده‌های کشاورزی و پارچه‌های نخی و پشمی، فرش، چتایی و کنف - اجناس خرازی و لوازم فلزی و وسایل الکتریکی و کالاهای مشابهی که در صندوقهای چوبی یا کارتن‌های مقوایی یا لفاف بسته‌بندی شده باشند.

انبارهای ردیف ۳- برای نگهداری مواد شیمیایی و دارویی و مایعات قابل اشتعال: از قبیل نفت و مشتقات آن - الکل - رنگ، اسکاتیف، ترابنتین - روغنهای حیوانی و نباتی و خوراکی و صنعتی - پارافین مایع و جامد - داروهای شیمیایی و صنعتی - پیه و نظایر آن.

انبارهای ردیف ۴- برای نگهداری مواد لاستیکی و پلاستیکی از قبیل لاستیک رویی و تویی وسایل نقلیه - لاستیک و پلاستیک ورق - اشیاء ساخته شده از لاستیک - مواد خام لاستیک و پلاستیک و ظروف پلاستیکی و سایر اشیاء ساخته شده از آنها.

تبصره ۱- نگهداری و انبار کردن مواد محترقه و منفجره از قبیل باروت - باروت بی دود - نیتروگلیسرین - دینامیت - فولمینات و امثال آنها که فهرست آن از طرف سازمان دفاع غیر نظامی کشور اعلام خواهد شد در انبارهای کالا به کلی ممنوع است و برای مواد منفجره باید انبارهای جداگانه با رعایت جمیع مقررات و شرایط ایمنی در خارج از محدوده شهر و دور از محل مسکونی و تأسیسات احداث شود.

تبصره ۲- شرایط ایمنی انبارهای سوخت به وسیله سازمان دفاع غیر نظامی کشور تهیه و اعلام خواهد شد.

فصل دوم - مقررات عمومی:

ماده ۳- مالکین - موجرین و مستاجرین انبارهای موجود و قائم مقام قانونی آنها موظفند از تاریخ اجرای این آیین‌نامه ظرف مدت یک سال وضع ساختمان انبارهای خود را با توجه به ضوابط مقرر در این آیین‌نامه و دستورالعملهای مربوطه تطبیق و تکمیل نمایند و در پایان مهلت در صورت عدم رعایت مقررات مزبور بر حسب مورد توسط اتاق اصناف - اتاق بازرگانی - وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی مربوط نسبت به جلوگیری از ادامه کار متخلف مادام که رفع نقص به عمل نیامده است اقدام خواهند نمود.

ماده ۴- شهرداریها موظفند با رعایت ضوابط نقشه جامع در مورد تغییر و تکمیل انبارهای موجود در جهت تطبیق با مندرجات این آیین‌نامه تسهیلات لازم را فراهم نمایند .

ماده ۵- صاحب کالا یا نماینده وی درموقع تحویل کالا به انبار مکلف است مشخصات کامل کالای خود را از نظر آتش سوزی - انفجار و حوادث مشابه که ایجاد خسارتهای مالی یا صدمات جانی می‌کنند کتبا به اطلاع مسئول انبار برساند و همچنین مسئول انبار مکلف است به منظور حصول اطمینان کنترل لازم را در موقع تحویل گرفتن کالا معمول دارد.

تبصره - دستورالعمل‌های اجرایی این ماده به وسیله سازمان دفاع غیر نظامی تهیه و اعلام خواهد شد.

ماده ۶- انبارها باید در نقاطی احداث شوند که وسیله نقلیه مورد لزوم بتواند به سهولت به محوطه انبار وارد شود.

ماده ۷- دیوارها و سقف و سرپناه تمام انبارها بدون استثناء باید از مصالح غیر قابل اشتعال ساخته شود به کار بردن چوپ و تخته و پلاستیک و خرپاهای چوبی و تخته ای در ساختمانها به کلی ممنوع است اجزاء مقاوم با مصالح غیر قابل اشتعال نظیر خرپاها و تیر آهن و یا حمال های بتون آرمه باید به طریقی عایق کاری شوند که در برابر آتش سوزی برای مدت حداقل دو ساعت و ستونها برای مدت سه ساعت مقاومت نمایند

ماده ۸- موقعیت ساختمانهای انبار اعم از قسمت باز و سرپوشیده باید طوری باشد که وسایل نقلیه موتوری و غیر موتوری مورد لزوم بتوانند بدون برخورد با مانع تا جلوی ورودی انبار پیش بروند.

ماده ۹- کف تمام انبارها باید بتون یا اسفالت یا سنگفرش شود و شیب و آبروی کف محوطه طوری باشد که آب در زیر کالاها جمع نشود.

ماده ۱۰- میزان و مقدار ذخیره آب مورد لزوم آتش نشانی و همچنین سیم کشی برق- و تناسب قطر سیمهای برق با بارالکتریکی لازم در کلیه انبارها برحسب دستورالعملهای سازمان دفاع غیرنظامی کشور تعیین خواهد شد.

ماده ۱۱- در داخل انبارها باید به نسبت وسعت آن بر حسب مورد دستگاههای هواکش نصب شود تا هوای انبار مرتباً تعویض گردد.

ماده ۱۲- محوطه داخل انبارها باید از پوشال و خاشاک خرده چوب و کاغذ و سایر مواد زائد قابل اشتعال پاک شوند.

ماده ۱۳- شهرداریها موقع صدور پروانه ساختمان انبارها- وزارت اقتصاد و اتاق بازرگانی و اتاق اصناف هر محل هنگام صدور پروانه مورد لزوم برای انبارهای کالا باید مقررات مندرج در این آیین نامه و دستورالعملهای سازمان دفاع غیر نظامی کشور را مورد اجرای این آیین نامه رعایت نمایند.

فصل سوم - مقررات اختصاصی

ماده ۱۴- انبارهایی که عرض آنها کمتر از ۲۰ متر است، عرض راهرو داخل انبار نباید از یک و نیم متر کمتر باشد. انبارهایی که عرض آنها بیشتر از ۲۰ متر باشد عرض راهرو کمتر از دو متر نخواهد بود و چنان چه انبار به وسایل مکانیکی یا موتوری حمل و نقل مجهز باشد راهروهای متناسب با عبور وسایل مزبور منظور خواهد گردید. راهروی طولی باید تا انتهای انبار خالی از کالا بوده و با رنگ سفید از دو طرف خط کشی و مشخص شده باشد.

ماده ۱۵- انبارها باید به شرحی که در مورد هر ردیف ذکر خواهد شد وسایل ضروری آتش نشانی داشته باشند.

ماده ۱۶- کلیه کارکنان انبارها باید تعلیمات مربوط به حفاظت و ایمنی و طرز کار با وسایل اولیه آتش نشانی را فرا گیرند، سازمان دفاع غیر نظامی مکلف است ترتیب آموزش کارکنان انبارها را بدهد.

ماده ۱۷- نکات زیر باید در مورد انبارهای کالا رعایت گردد.

الف- انبار کالا باید در نقاطی احداث شود که در معرض خطر سیل یا جذر و مد دریا و کانونهای خطر حریق نباشد.

ب- انبارها با توجه به امکانات محل مجهز به وسایل ارتباطی کافی باشند. مقامات مربوطه هم باید در برقراری وسایل ارتباطی انبارها تسریع نموده و تسهیلات لازم را فراهم آورند.

ج - وسایل موتوروی مخصوص رفت و آمد در داخل انبارها باید هر کدام مجهز به یک دستگاه کپسول آتش‌نشانی نوع مناسب باشد.

د - کپسول های آتش نشانی باید در نقاطی قرار داده شود که از حرارت و نور و برف و باران مصون باشد

ه - در هر انبار باید حداقل یک دستگاه جعبه کمک‌های اولیه بهداشتی تعبیه و برای مواقع ضروری آماده و نگهداری شود.

و - شماره تلفن‌های آتش نشانی و مقامات انتظامی محل بیمارستان های سوانح با خط درشت و خوانا در کنار کلیه تلفن‌های داخل انبار نصب گردد.

ز - در اطراف بار اندازه‌ها و انبارها باید روشنایی مناسبی پیش بینی شود

فصل چهارم - مقررات اختصاصی انبارهای ردیف ۱ و ۲

ماده ۲۶ - در موقع چیدن آهن آلات در انبارهای ردیف ۱ باید دقت و مراقبت کامل بعمل آید که به هیچ وجه خطر غلطیدن و افتادن قطعات در بین نباشد و به نسبت هر صد مترمربع از یک دستگاه کپسول آب و گاز ده لیتری جهت آتش های خشک و جهت هر تابلوی برق یک دستگاه کپسول گاز ایندريد کربنیک ۶ کیلویی برای خاموش کردن آتش ناشی از برق نصب گردد.

ماده ۲۷ - انبارهای ردیف ۲ علاوه بر رعایت مقررات عمومی انبارها باید مجهز به لوله کشی آب به قطر یک و نیم اینچ (۳,۶۴ سانتیمتر) با فشار کافی و شیر اصلی و قرقره و شیلنگ مخصوص آتش‌نشانی با جعبه قرقره و لوله از نوع برزنتی تولاستیکی باشند.

ماده ۲۸ - سازمانها و شرکت های آب تهران و شهرستانها و همچنین شهرداریها در نقاطی که امر آبرسانی به عهده شهرداری است موظفند به درخواست انشعاب آب مورد نیاز انبارهای کالا اعم از انبارهای موجود یا انبارهایی که بعدا دایر می شود خارج از نوبت رسیدگی نموده برای برقراری انشعاب آنها حداکثر تسهیلات ممکنه را فراهم سازند.

ماده ۲۹ - لوله ها و قرقره های آتش نشانی باید حتی المقدور در کنار درها یا نقاطی نصب شوند که در صورت بروز حریق در دسترس باشد و به طور کلی از قرار دادن عدلها و صندوقهای کالا در جلو و جوار شیرهای اصلی خوداردی شود.

ماده ۳۰ - نصب دستگاههای اعلام خبر و اطفاء حریق در انبارهای کالا اجباری است.

ماده ۳۱ - کالاهای انبارهای ردیف ۱ را می‌توان با رعایت مقررات مربوط به کالاهای مزبور در ردیف ۲ نیز نگاهداری نمود.

ماده ۳۲ - در این قبیل انبارها به نسبت هر صد مترمربع باید از دو دستگاه گپسول آب و گاز ده لیتری استفاده شود و همچنین انبار باید مجهز به شیلنگ آتش نشانی با قطر یک و نیم اینچ (۳,۶۴ سانتیمتر) و به طول ۲۰ متر با فشار کافی و سر لوله و قرقره و شیلنگ مخصوص آتش نشانی باشد.

ماده ۳۳ - در مورد انبارهای مخصوص پنبه و یا قسمتی از انبارهای مواد خشک و مواد ذغالی که برای نگهداری عدل‌های پنبه اختصاص داده می شود علاوه بر اجرای تمام مواد این فصل مقررات زیر نیز باید مراعات شود.

الف - نگهداری عدل‌های پنبه در انبارهای محصور و مسقف.

ب - تعبیه دریچه هواکش مناسب در بالای هرپارتی کالا از ۳۰ مترمربع تجاوز نخواهد کرد در سقف انباربه منظور خروج دود در صورت بروز حریق.

ج - نصب شیشه های مات یا رنگ زده در دریچه های نورگیر انبار.

د - نصب تور سیمی در جلوی تمام پنجره ها مخصوصا آنهایی که به خارج از انبار باز می شوند.

۵ - جمع‌آوری هر نوع پوشال و کاغذ و خرده‌چوب و غیره از کف انبار و از زیر و اطراف عدلهای پنبه.

فصل پنجم - مقررات اختصاصی انبارهای ردیف ۳ و ۴

ماده ۳۴- در انبارهای ردیف ۳ نگهداری سایر کالاها ممنوع است. اجناسی که در این انبارها نگهداری می‌شود باید طبقه بندی شده و هر قسمت از انبار برای یک نوع کالا اختصاص داده شود.

ماده ۳۵- وسعت انبارهای محصور و مسقف مایعات قابل اشتعال در نقاطی که دارای وسایل آتش نشانی مجهز باشد از یکصد مترمربع و در مناطقی که فاقد وسایل آتش نشانی مجهز است از سی مترمربع نباید تجاوز نماید.

ماده ۳۶- نگهداری انواع مواد قابل اشتعال در ظروف سرباز و یا قوطی و بشکه های نشتی ممنوع است.

ماده ۳۷- برای نگهداری شیشه ها و قوطیها و ظروف محتوی مواد روغنی و مایعات قابل اشتعال باید قفسه بندی فلزی مناسب فراهم گردد که از وارد آمدن فشار و شکستن آنها جلوگیری شود.

ماده ۳۸- ساختمان کف انبارهای دارو و مایعات قابل اشتعال باید منحصراً سیمانی باشد و مرتباً شستشو گردد تا از آلوده شدن به مواد چربی و داروهای مختلف جلوگیری شود.

ماده ۳۹- انبارهای ردیف ۳ به نسبت هر صد مترمربع باید مجهز به دو دستگاه کیسول پودر گاز ۱۲ کیلویی و یک دستگاه پودر و گاز ۵۰ کیلویی باشد و همچنین به نسبت حجم انبارها تعدادی سطل مخصوص آتش نشانی در باز محتوی ماسه خشک الک شده در محلهای مناسب گذاشته شود.

ماده ۴۰- شیرها و شیلنگ های آتش نشانی در انبار مایعات قابل اشتعال باید در خارج انبار قرار داشته و موارد استفاده از آنها به کلیه کارکنان انبار از طرف سازمان دفاع غیر نظامی محل آموزش داده شود. نوع و اندازه سرفلهای آتش نشانی هر انبار باید منطبق با نوع و اندازه سرفلهای آتش نشانی شهرداری محل انتخاب شود.

ماده ۴۱- برای نگهداری اشیاء لاستیکی و پلاستیکی باید از انبارهای محصور و مسقف استفاده نمود .

ماده ۴۲- کلیه مواد پلاستیکی و به شرح ردیف ۴ از ماده ۲ باید از سایر انواع کالا مجزا و در انبارهای مخصوص نگهداری شود و نگهداری کالاهای ردیف ۲ و ۳ در انبارهای ردیف ۴ ممنوع است ولی کالاهای ردیف یک را می‌توان با رعایت مقررات مربوط به نگهداری آنها در انبارهای ردیف چهار نگهداری نمود.

ماده ۴۳- فشار آب لوله های آب در انبار نباید از شش اتمسفر کمتر باشد و در صورتی که فشار معمولی آب از این مقدار کمتر باشد باید با نصب و استفاده از موتور پمپ یا الکتروپمپ فشار آب را تا حد لازم بالا برد.

ماده ۴۴- طول و عرض انبارهای ردیف ۴ نباید از حدود ۶۰×۲۰ تجاوز نماید.

ماده ۴۵- در کنار و خارج هر یک از درهای ورودی انبارهای ردیف ۴ باید شیر اصلی آب و جعبه لوله مخصوص آتش نشانی با حداقل سی متر لوله برزنتی داخل لاستیکی و سر لوله کف ساز و دستگاه مربوطه حداقل صد لیتر داروی مولد کف موجود باشد که در صورت بروز آتش سوزی بتوان به سهولت از آنها استفاده نمود.

ماده ۴۶- در داخل انبارهای ردیف ۲ و ۳ و ۴ باید به نسبت وسعت آن دستگاههای هواکش نصب شود که هوای انبار مرتباً تعویض گردد.

ماده ۴۷- انبارهای ردیف ۴ باید به نسبت هر صد مترمربع به دو دستگاه پودر گاز ۱۲ کیلویی مجهز باشند و چنان چه وسعت انبار بیش از یکصد مترمربع باشد علاوه بر کپسول های مذکور وجود یک دستگاه کپسول پودر گاز ۵۰ کیلویی الزامی است.

ماده ۴۸- در مورد انبارهای ردیف ۳ اجزای ساختمان (دیوارها- سقف- ستون و غیره) باید طوری محاسبه شوند که در برابر انفجار داخلی که فشار یکنواخت در تمام جهات وارد می نماید مقاومت نمایند و یا این که سطح در و پنجره به اندازه کافی منظور و طوری تعبیه گردد که بلافاصله پس از انفجار به خارج پرتاب و موجب کاهش فشار وارده به اجزاء ساختمان شوند.

ماده ۴۹- بازدید ایمنی از انبارهای کالا و نظارت در اجرای دستورالعملهای صادره از وظایف سازمان دفاع غیر نظامی کشور می باشد و سازمانهای ذیربط- شهرداریها- بیمه مرکزی ایران- اتاقهای اصناف و بازرگانی و صنایع و معادن ایران مکلفند برای انجام آن به تعداد مورد لزوم و در حدود امکانات مؤسسات مربوط کارشناس و نماینده در اختیار آن سازمان بگذارند.

آیین نامه فوق مشتمل بر چهل و نه ماده و سه تبصره به استناد ماده ۴ قانون اصلاح قانون سازمان دفاع غیر نظامی کشور پس از تصویب کمیسیون کشور مجلس سنا در تاریخ روز یکشنبه ۱۳۵۲/۰۶/۳۱، در جلسه روز شنبه سی و یکم شهریور ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و دو به تصویب کمیسیون کشور مجلس شورای ملی رسیده است .

رییس مجلس شورای ملی - عبدالله ریاضی